

ĐẠI HỌC THÁI NGUYÊN
TRƯỜNG ĐẠI HỌC SƯ PHẠM

NGUYỄN ĐỨC THẮNG

**TỔNG HỢP, NGHIÊN CỨU ĐẶC TRƯNG CẤU TRÚC VÀ HOẠT TÍNH
QUANG XÚC TÁC CỦA ỚNG NANO TiO_2 BIẾN TÍNH BẰNG NiO VÀ CuO**

Chuyên ngành: Hóa vô cơ

Mã số: 60.44.01.13

LUẬN VĂN THẠC SĨ KHOA HỌC VẬT CHẤT

Hướng dẫn khoa học: TS. BÙI ĐỨC NGUYỄN

THÁI NGUYÊN - NĂM 2016

LỜI CAM ĐOAN

Tôi xin cam đoan rằng, số liệu và kết quả nghiên cứu trong luận văn này là trung thực và chưa hề được sử dụng trong bất cứ một công trình nào. Tôi xin cam đoan rằng, mọi sự giúp đỡ cho việc thực hiện luận văn này đã được cảm ơn và các thông tin trích dẫn trong luận văn đều đã được chỉ rõ nguồn gốc.

Thái Nguyên, tháng 11 năm 2016

Tác giả luận văn

NGUYỄN ĐỨC THẮNG

LỜI CẢM ƠN

Trong quá trình học tập và thực hiện luận văn tác giả đã nhận được rất nhiều sự quan tâm, động viên và giúp đỡ của các thầy giáo, cô giáo, bạn bè và gia đình.

Tác giả bày tỏ lòng biết ơn sâu sắc tới: Khoa Hóa học, Phòng Đào tạo - Trường Đại học Sư phạm - Đại học Thái Nguyên, các thầy cô giáo tham gia giảng dạy đã cung cấp những kiến thức giúp tôi trong suốt quá trình học tập và nghiên cứu.

Tác giả xin bày tỏ lòng biết ơn sâu sắc tới thầy giáo: TS Bùi Đức Nguyên người đã tận tình hướng dẫn chỉ bảo và giúp đỡ tôi trong suốt quá trình nghiên cứu, thực hiện và hoàn thành luận văn.

Cuối cùng tôi xin bày tỏ lòng biết ơn sâu sắc đến gia đình, bạn bè và đồng nghiệp những người đã luôn bên tôi, động viên và khuyến khích tôi trong quá trình thực hiện đề tài nghiên cứu của mình.

Với khối lượng công việc lớn, thời gian nghiên cứu có hạn, khả năng nghiên cứu còn hạn chế, chắc chắn luận văn không thể tránh khỏi những thiếu sót. Tác giả rất mong nhận được các ý kiến đóng góp từ thầy giáo, cô giáo và bạn đọc.

Xin chân thành cảm ơn !

Thái Nguyên, tháng 11 năm 2016

Tác giả

Nguyễn Đức Thắng

MỤC LỤC

LỜI CAM ĐOAN	ii
LỜI CẢM ƠN	iii
MỤC LỤC	iv
DANH MỤC CÁC BẢNG	vii
DANH MỤC CÁC HÌNH VÀ ĐỒ THỊ	viii
DANH MỤC CÁC TỪ VIẾT TẮT	x
LỜI CAM ĐOAN	ii
LỜI CẢM ƠN	iii
MỞ ĐẦU.....	1
1.1. VẬT LIỆU NANO TiO ₂	3
1.1.1. Giới thiệu về vật liệu titan đioxit	3
1.1.3. Tính chất điện tử	5
1.1.4. Tính chất quang xúc tác của vật liệu nano TiO ₂	5
1.2. VẬT LIỆU NANO TiO ₂ BIẾN TÍNH	10
1.3. ỨNG DỤNG CỦA VẬT LIỆU NANO TiO ₂	11
1.3.1. Xúc tác quang xử lý môi trường	11
1.3.2. Chế tạo các loại sơn quang xúc tác	12
1.3.3. Xử lý ion kim loại độc hại ô nhiễm nguồn nước	12
1.3.4. Điều chế hydro từ phân hủy nước.....	13
1.4. GIỚI THIỆU VỀ CÁC CHẤT HỮU CƠ ĐỘC HẠI TRONG MÔI TRƯỜNG NƯỚC	14
1.5.1. Ảnh hưởng pH.....	15
1.5.2.Ảnh hưởng của khối lượng chất xúc tác sử dụng trong phản ứng	16
1.5.3. Ảnh hưởng của nồng độ đầu của chất hữu cơ.....	17
1.5.4. Ảnh hưởng của các ion lạ có trong dung dịch	17
1.5.5. Ảnh hưởng của nhiệt độ	17
CHƯƠNG 2: THỰC NGHIỆM	18
2.1. MỤC TIÊU VÀ NỘI DUNG NGHIÊN CỨU	18
2.1.1. Mục tiêu nghiên cứu.....	18
2.2. HÓA CHẤT VÀ THIẾT BỊ.....	18
2.2.1. Hóa chất	18

2.2.2. Dụng cụ và thiết bị	18
2.3. CHẾ TẠO VẬT LIỆU	19
2.3.1. Tổng hợp TiO ₂ dạng ống (TNT)	19
2.3.2. Tổng hợp vật liệu TNT biến tính NiO	19
Quy trình tổng hợp vật liệu được trình bày ở sơ đồ sau:	19
2.3.3. Tổng hợp vật liệu TNT biến tính CuO	20
2.3.4. Tổng hợp vật liệu TNT biến tính NiO, CuO	20
2.4. CÁC KỸ THUẬT VÀ PHƯƠNG PHÁP PHÂN TÍCH MẪU, ĐO KHẢO SÁT TÍNH CHẤT CỦA VẬT LIỆU.....	21
2.4.1. Nhiễu xạ tia X	21
2.4.2. Hiển vi điện tử truyền qua (TEM).....	21
2.4.3. Phổ phản xạ khuếch tán UV-Vis (DRS)	21
2.4.4. Phổ tán xạ tia X (EDX)	21
2.4.5. Phổ hấp thụ phân tử UV-Vis	21
2.5.1. Thí nghiệm khảo sát thời gian đạt cân bằng hấp phụ của các vật liệu.....	22
2.5.2. Thí nghiệm khảo sát sự ảnh hưởng của hàm lượng (%) NiO, CuO trong các vật liệu đến hoạt tính quang xúc tác của TNT	23
2.5.3. Thí nghiệm khảo sát ảnh hưởng của pH đến hoạt tính quang xúc tác của các vật liệu	23
2.5.4. Thí nghiệm khảo sát hoạt tính quang xúc tác của các vật liệu theo thời gian	23
2.5.5. Hiệu suất quang xúc tác	24
CHƯƠNG 3: KẾT QUẢ VÀ THẢO LUẬN	25
3.1. THÀNH PHẦN, ĐẶC TRƯNG CẤU TRÚC CỦA VẬT LIỆU.....	25
3.1.1.1. Tổng hợp TiO ₂ dạng ống (TNT)	25
3.1.1.2. Tổng hợp vật liệu TNT biến tính CuO.....	25
3.1.1.3. Tổng hợp vật liệu TNT biến tính NiO	25
3.1.1.4. Tổng hợp vật liệu TNT biến tính NiO, CuO.....	26
3.1.2. Kết quả nhiễu xạ tia X(XRD)	26
3.1.3. Kết quả chụp phổ tán sắc năng lượng tia X (EDX)	27
3.1.4. Kết quả chụp TEM.....	29
3.1.5. Kết quả phổ phản xạ khuếch tán UV-Vis (DRS)	31
3.2. KHẢO SÁT HOẠT TÍNH QUANG XÚC TÁC CỦA CÁC VẬT LIỆU	33

3.2.1. Khảo sát thời gian đạt cân bằng hấp phụ của các vật liệu	33
3.2.2. Ảnh hưởng của phần trăm CuO biến tính	34
3.2.3. Ảnh hưởng của phần trăm NiO biến tính.....	37
3.2.4. Ảnh hưởng của phần trăm CuO, NiO và hỗn hợp của chúng biến tính	39
3.2.5. Hoạt tính quang xúc tác phân hủy 2,4 – DCP theo thời gian của vật liệu 1,5%NiO, 2%CuO/TNT.....	40
3.2.6. Ảnh hưởng của pH dung dịch đến hoạt tính quang xúc tác phân hủy 2,4-DCP của 1,5% NiO, 2%CuO/TNT	41
TÀI LIỆU THAM KHẢO.....	45
PHỤ LỤC.....	47

DANH MỤC CÁC BẢNG

Bảng 1.1: Một số tính chất vật lý của tinh thể rutil và anatase	4
Bảng 1.2. Các các hợp chất hữu cơ thường được sử dụng nghiên cứu trong phản ứng quang xúc tác của TiO_2	14
Bảng 1.3. Ảnh hưởng của pH đến hoạt tính quang xúc tác phân hủy chất hữu cơ độc hại	16
Bảng 2.1 :Thế tích dung dịch $\text{Ni}(\text{NO}_3)_2$ 0,01M được lấy tương ứng với % khối lượng của NiO (x) trong vật liệu x%NiO/TNT	26
Bảng 2.2: Thế tích dung dịch $\text{Cu}(\text{NO}_3)_2$ 0,01M được lấy tương ứng với % khối lượng của CuO (x) trong vật liệu x%CuO/TNT	25
Bảng 1.1: Một số tính chất vật lý của tinh thể rutil và anatase	4
Bảng 1.2. Các các hợp chất hữu cơ thường được sử dụng nghiên cứu trong phản ứng quang xúc tác của TiO_2	14
Bảng 1.3. Ảnh hưởng của pH đến hoạt tính quang xúc tác phân hủy chất hữu cơ độc hại [12].....	16
Bảng 2.2: Thế tích dung dịch $\text{Cu}(\text{NO}_3)_2$ 0,01M được lấy tương ứng với %khối lượng của CuO (x) trong vật liệu x%CuO/TNT	25
Bảng 2.1 :Thế tích dung dịch $\text{Ni}(\text{NO}_3)_2$ 0,01M được lấy tương ứng với %khối lượng của NiO (x) trong vật liệu x%NiO/TNT	26

DANH MỤC CÁC HÌNH VÀ ĐỒ THỊ

Hình 1.1. Các dạng thù hình khác nhau của TiO ₂ rutile, (B) anatase, (C) brookite.	4
Hình 1.2. Khối bát diện của TiO ₂	4
Hình 1.3. Giảm đồ MO của anatase: (a)-Các mức AO của Ti và O; (b)-Các mức tách trong trường tinh thể; (c)- Trạng thái tương tác cuối cùng trong anatase.....	5
Hình 1.4. Các quá trình diễn ra trong hạt bán dẫn khi bị chiếu xạ với bước sóng thích hợp.	7
Hình 1.5. Giảm đồ thế oxi hóa khử của các cặp chất trên bề mặt TiO ₂	8
Hình 1.6. Giảm đồ năng lượng của pha anatase và pha rutile.	8
Hình 1.7. Sự hình thành gốc HO [•] và O ₂ ⁻	9
Hình 1.8. Cơ chế quang xúc tác TiO ₂ tách nước cho sản xuất hydro	13
Hình 1.9. Công thức cấu tạo của 2,4- Dichlorophenol.....	15
Hình 2.1. Sơ đồ tổng hợp vật liệu TNT biến tính NiO.....	19
Hình 2.2. Sơ đồ tổng hợp vật liệu TNT biến tính CuO.....	20
Hình 2.3. Sơ đồ tổng hợp vật liệu TNT biến tính NiO,CuO	20
Hình 2.4. Cường độ tia sáng trong phương pháp UV-Vis	22
Hình 3.1. Giảm đồ nhiễu xạ tia X của các vật liệu	26
Hình 3.2. Phổ EDX của mẫu 1,5% NiO/TNT	27
Hình 3.3. Phổ EDX của mẫu 2% CuO/TNT	28
Hình 3.4. Phổ EDX của mẫu 1,5% NiO, 2%CuO/TNT	28
Hình 3.5. Ảnh TEM của vật liệu TiO ₂ thương mại	29
Hình 3.6. Ảnh TEM của vật liệu TiO ₂ dạng ống (TNT)	29
Hình 3.7. Ảnh TEM của vật liệu 2% CuO/TNT	30
Hình 3.8. Ảnh TEM của vật liệu 1,5% NiO/TNT.....	30
Hình 3.9. Ảnh TEM của vật liệu NiO, CuO/TNT.....	31
Hình 3.10. Phổ DRS của TNT và x% NiO/TNT	32
Hình 3.11. Phổ DRS của TNT và x% CuO/TNT	32
Hình 3.12. Phổ DRS của các vật liệu.....	33
Hình 3.13. Phổ hấp phụ phân tử của 2,4-DCP ban đầu và sau bị hấp phụ bởi vật liệu 1,5% CuO/TNT ở những khoảng thời gian khác nhau.	34
Hình 3.14. Sự thay đổi phổ hấp thụ phân tử của dung dịch 2,4-DCP xử lý bằng các vật liệu x% CuO/TiO ₂	35
Hình 3.15. Sơ đồ biểu diễn hiệu suất quang xúc tác (H%) phân hủy	36

2,4-DCP của các vật liệu x% CuO /TNT	36
Hình 3.16. Sự thay đổi phổ hấp thụ phân tử của dung dịch 2,4 - DCP xử lý bằng các vật liệu x%NiO/TNT	37
Hình 3.17. Sơ đồ biểu diễn hiệu suất quang xúc tác (H%) phân hủy	38
2,4-DCP của các vật liệu x% NiO/TNT	38
Hình 3.18. Sự thay đổi phổ hấp thụ phân tử của dung dịch 2,4 - DCP xử lý bằng các vật liệu khác nhau.....	39
Hình 3.19. Sơ đồ biểu diễn hiệu suất quang xúc tác (H%) phân hủy	39
2,4-DCP của các vật liệu 1,5% NiO/TNT; 2% CuO/TNT; 1,5% NiO, 2%CuO/TNT	39
Hình 3.20. Sự thay đổi phổ hấp thụ phân tử của dung dịch 2,4 - DCP xử lý bằng 1,5%NiO, 2%CuO/TNT theo thời gian.....	40
Hình 3.21. Sơ đồ biểu diễn hiệu suất quang xúc tác (H%) phân hủy	41
2,4-DCP của các vật liệu 1,5% NiO, 2%CuO/TNT theo thời gian	41
Hình 3.22.Ảnh hưởng của pH đến hoạt tính quang xúc tác của 1,5% NiO, 2%CuO/TNT	42
Hình 3.23. Giảm đồ nhiễu xạ tia X của vật liệu 2%CuO/TNT	47
Hình 3.24. Giảm đồ nhiễu xạ tia X của vật liệu 1,5%NiO, 2%CuO/TNT.....	48
Hình 3.25. Giảm đồ nhiễu xạ tia X của vật liệu 1,5%NiO/TNT	48

DANH MỤC CÁC TỪ VIẾT TẮT

STT	Từ viết tắt	Từ gốc
1	VB	Valence Band
2	CB	Conduction Band
3	TEM	Transmission Electronic Microscopy
4	2,4 - DCP	2,4- dichlorophenol
5	XRD	X-ray diffraction
6	TNT	Titanium nanotube
7	EDX	Energy-dispersive X-ray spectroscopy
8	UV - Vis	Ultraviolet–visible spectroscopy
9	λ	Wavelength - Bước sóng
10	H(%)	Hiệu suất quang xúc tác
11	Abs	Absorbance – Độ hấp thụ quang